

HISTORIA OBRAZU I KAPLICY MATKI BOŻEJ BOLESNEJ „SMĘTNEJ DOBRODZIEJKI KRAKOWA” W DATACH

Sanktuarium i obraz Matki Bożej Bolesnej we franciszkańskiej bazylice w Krakowie należy do ważniejszych i znanych ośrodków Jej kultu nie tylko w Krakowie, ale i w Polsce. W związku z faktem, że w tym roku mija setna rocznica koronacji Jej cudownego obrazu, przedstawiam w formie uproszczonego schematu najważniejsze kronikarskie zapisy, związane z historią kultu Smętnej Dobrodziejki i z historią Jej kaplicy.

- 1445 Prawdopodobnie pierwsza wzmianka o obrazie Matki Bożej Bolesnej w dokumencie ówczesnego biskupa krakowskiego, kard. Zbigniewa Oleśnickiego, na mocy którego nadano odpusty *pro altaribus Misericordiae et Beatae Mariae Virginis*.
- 1462 Franciszkanie zobowiązują się modlić przy ołtarzu *Dolorosae* za króla Kazimierza Jagiellończyka, który dopomógł im w odbudowaniu spalonego kościoła i klasztoru.
- 1500–1510 Okres, w którym najprawdopodobniej – wg historyków sztuki – powstał obecny wizerunek Matki Bożej Bolesnej.
- 1585 Odnowienie obrazu (Strus). W księdze wydatków kościelnych pojawia się w odniesieniu do obrazu po raz pierwszy określenie *Smętna*. Najprawdopodobniej wówczas dokonano przeróbek, w wyniku których w ołtarzu umieszczony został oglądany do dziś wizerunek. Pierwotnie bowiem mógł stanowić część nieznanego tryptyku lub polptyku, zawierającego scenę Ukrzyżowania lub sceny z życia Matki Bożej.

- 1596 Umieszczenie tablicy wotywniej, przedstawiającej szlachcica klęczącego z córką przed obrazem Matki Bożej Bolesnej, z podpisem *„Szlachetny Jan Hyj z Przemyskiej ziemi, córkę swoją od lekarzów opuszczoną do tego obrazu Bolesney Panny Maryi ofiarowawszy, jest pocieszony Roku Pańskiego 1596, 16 lipca”*.
- 1612 Wzmianka u wizytatora A. Goskiego o umieszczeniu srebrnej lampy przed obrazem.
- 1625 Wotum z jedwabnej tzw. żałobnej chorągwi Katarzyny z Wielżyna Zarczyńskiej, przedstawiające ją klęczącą przed Matką Boską Bolesną.
- 1626 Umieszczenie tablicy wotywniej, przedstawiającej siedemnastowieczną matronę klęczącą przed obrazem z dzieckiem, z podpisem: *„Roku Pańskiego 1626 Dnia 20. Września Piotr Marszewski niemowlątko ze Smoleńska będąc od Matki w pościeli położony, zaduszony został. Potym z płaczem do tego Obrazu Przenayświętszey Maryi Panny Bolesney przez Gospodynią ofiarowany, niespodzianie do pierwszego życia przywrócony jest”*.
- 1636 Obraz ozdobiony został srebrnymi gwiazdkami i drogimi kamieniami. O. Wincenty Wyszkowski sporządza pierwszy inwentarz obrazu i wotów.
- 1655 Zakonnicy zobowiązują się odmawiać codziennie oficjum o Matce Bożej przy Jej obrazie w intencji fundatorów i dobrodziejów.
- 1655 Kaplica Matki Bożej Bolesnej zostaje udostępniona reformatom po spaleniu się ich klasztoru i kościoła. Korzystali z gościnności przez 17 lat.
- 1676 Obraz zostaje przyozdobiony sukienką ciemnofioletową na adwent i wielki post – zafundowała ją Korycińska.
- 1682 Obraz zostaje przyozdobiony przez o. Waleriana Gutowskiego sukienką „ze srebra kowaną, wazącą grzywien pięćdziesiąt”.
- 1792 Z opisu o. W. Wyszkowskiego kaplicy Matki Bożej Bolesnej dowiadujemy się, że ołtarz był drewniany i poźłocony, obraz pokryty srebrną suknią i obity aksamitem. Wokół ołtarza były balaski drewniane, wymalowane na kolor ciemnożółty i wyzłocone.
- 1804 Przy kaplicy Matki Bożej Bolesnej zostaje ustanowiona parafia ruska.

Historia obrazu i kaplicy Matki Bożej Bolesnej „Smętej Dobrodziejki...

- 1815 Za gwardiaństwa o. Apolinarego Podolskiego obraz otrzymuje trzecią sukienkę, tym razem z blachy miedzianej, posrebrzaną i pozłoconą, wykonaną przez Jana Hutlauera.
- 18.07.1850 Wielki pożar Krakowa. Spłonął kościół Franciszkanów, jednak kaplica Matki Bożej Bolesnej pozostała nietknięta ogniem.
- 22.08.1850 Nabożeństwo przed Cudownym Wizerunkiem na rozpoczęcie odbudowy kościoła po pożarze. Kazanie wygłosił ks. Karol Antoniewicz, jezuita.
- 1860 Kaplica zostaje wyposażona w nowy ołtarz, nabyty z pokarmelickiego kościoła św. Michała w Krakowie. Zostaje obcięty dla zmieszczenia go w nowym ołtarzu.
- 1879 Zostaje zamknięte północne skrzydło krużganków – powstaje kaplica Matki Bożej Bolesnej jako odrębna boczna nawa z wejściem z nawy głównej kościoła oraz z krużganków.
- 27.01.1881 Dekret erekcyjny Bractwa Siedmiu Boleści Matki Bożej. Wydany został przez generała serwitów, o. Jana Mondani, a potwierdzony przez bpa krakowskiego Albina Dunajewskiego.
- 06.04.1892 Potwierdzenie erygowania Bractwa przez generała serwitów, o. Andrzeja Tovrado (Corrado?); potwierdza bp A. Dunajewski.
- 17.07.1892 Ogłoszenie aktu erekcyjnego Bractwa w kaplicy Matki Bożej Bolesnej przez o. Daniela Bielenia, gwardiana konwentu.
- 1893 O. Marian Sobolewski wydaje podręcznik dla Bractwa Siedmiu Boleści Matki Bożej.
- 1895 Ostateczne zdjęcie sukienki z obrazu w celu dokonania kolejnej jego renowacji przez Bronisława Abramowicza.
- 1897 Wykonanie polichromii kaplicy Matki Bożej Bolesnej przez Piotra Nizińskiego wraz z Stefanem Matejką, kosztem Hilarego Hankiewicza, radcy sądowego, którego pośmiertne epitafium znajduje się w środku południowej ściany tejże kaplicy.
- 1907 Bp J.S. Pelczar podczas obchodów 25-lecia koronacji cudownego obrazu Matki Bożej Kalwaryjskiej w Kalwarii Paclawskiej poddaje

FRANCISZEK SOLARZ OFMCONV

myśl ukoronowania Smętej Dobrodziejki Krakowa koronami papieskimi.

- 1908 Przygotowanie olbrzymiej ramy metalowej ze szkłem tafLOWYM na obraz. Projekt tej ramy sporządził architekt Franciszek Mączyński, a ramę wykonał brązownik krakowski Piotr Seipp.
- 14.02.1908 Zostaje przygotowana przez o. A. Karwackiego, a przetłumaczona na j. łaciński przez o. B. Kalisza prośba do Kapituły Watykańskiej o ukoronowanie obrazu koronami papieskimi.
- 20.02.1908 Kard. J. Puzyna zatwierdza przygotowaną prośbę o koronację obrazu.
- 08.03.1908 Zostaje wydany i podpisany *Dekret Koronacyjny*.
- 03.1908 Rozpoczęcie przygotowań do koronacji.
- 14.06.1908 Konsekracja ołtarza Matki Bożej Bolesnej przez bpa Anatola Nowaka.
- 31.08.1908 Ojcowie dominikanie wieczornym nabożeństwem o godz. 18.00 rozpoczynają 20-dniowe liturgiczne przygotowanie do aktu koronacji.
- 15.09.1908 Wykonana została korona. Wykuł ją i pozłocił Piotr Seipp wg projektu L. Benedyktowicza (1844–1926), a ozdobił perłami, rubinami i diamentami Władysław Wojciechowski, złotnik krakowski. Korona złota (820 gramów) zawiera: 3 brylanty większe, 98 brylantów mniejszych, 84 pereł, 2 rubiny duże, 58 rubinów mniejszych topionych, 3 szmaragdy i 168 diamentów.
- 17–19.09.1908 Bezpośrednie przygotowanie do koronacji.
- 20.09.1908 Dzień koronacji obrazu Smętej Dobrodziejki Krakowa:
- Od rana odprawiane są msze św. przy wystawionym w kościele obrazie Matki Bożej Bolesnej;
 - Procesja do rezydencji biskupów krakowskich po złotą koronę, gdzie straż przy niej trzymali z woli kard. J. Puzyny klerycy diecezjalni;
 - Odczytanie dekretu koronacyjnego po łacinie (o. Joachim Ruszel) i po polsku (o. Konstanty Jaroń, kapucyn) na placu przy kościele;

Obraz Matki Bożej Bolesnej – Smętniej Dobrodziejki Krakowa

Historia obrazu i kaplicy Matki Bożej Bolesnej „Smętej Dobrodziejki...

- Odczytanie Breve Apostolskiego nadającego odpust zupełny wszystkim uczestnikom uroczystości i udzielenie błogosławieństwa apostolskiego (o. Andrzej Krzonek);
 - Poświęcenie korony przez kardynała J. Puzyńkę i ukoronowanie obrazu;
 - Uroczysta suma koronacyjna na Placu Wszystkich Świętych odprawiana przez bp J. Bilczewskiego, podczas której kazanie wygłosił bp J.S. Pelczar;
 - Ekspozycja obrazu na Placu Wszystkich Świętych aż do wieczornego nabożeństwa;
 - Wieczorne nabożeństwo o godz. 17.00 prowadzone przez kapucynów i procesją z ukoronowanym obrazem na Rynek Krakowski;
 - Po procesji kazanie o boleściach Matki Bożej i narodu polskiego wygłasza bp W. Bandurski;
 - Zakończenie uroczystości koronacyjnej w późnych godzinach wieczornych błaganiem o wolność religijną i narodową przed obrazem, znów ustawionym w kościele między stallami.
- 1909 Ukazuje się „Pamiętka Koronacji Cudow. Obrazu Matki Bożej Bolesnej w kościele OO. Franciszkanów w Krakowie, 20 września 1908 r.” jako dodatek do „Kalendarza Karola Miarki” na rok 1910.
- 1910 Wydanie pokoronacyjnych obrazków z podpisem „Matka Boża Bolesna Smętna Dobrodziejka w kościele OO. Franciszkanów w Krakowie, ukoronowana 20 września 1908 r.” Na drugiej stronie pieśń „Stabat Mater” i modlitwa.
- 1911 Wmurowanie pamiątkowej marmurowej tablicy w kaplicy Matki Bożej Bolesnej, upamiętniającej koronację obrazu.
- 13.06.1914 Dekret Piusa X, uznający ołtarz Matki Bożej Bolesnej jako gregoriański; potwierdzony został potem przez Benedykta XV dnia 13 września 1917 r.
- 07.04.1916 Pozwolenie biskupa krakowskiego na wystawienie Najśw. Sakramentu na mszy św. podczas nowenny ku czci Matki Bożej Bolesnej oraz we wszystkie trzecie niedziele miesiąca na mszy św. uroczystej i na nieszporach.
- 1920 Wydanie modlitewnika (nakł. 1000 szt.) ku czci Matki Bożej Bolesnej.

- 1947 W kaplicy wstawiono okna z czterema witrażami według kompozycji prof. A. Redliczki, przedstawiające cztery boleści Matki Bożej: Ucieczkę do Egiptu, Spotkanie Jezusa i Marii na Drodze Krzyżowej, Ukrzyżowanie, Złożenie Ciała Jezusa na rękach Matki.
- 1947–03.08.1948 Kolejna renowacja obrazu, tym razem dokonana na Wawelu (prof. M. Słonecki). Po renowacji obrazu usunięto z ołtarza wielką szybę, zamontowaną w 1908 r., która chroniła malowidło.
- 1950 Demontaż barokowego szczytu kraty, oddzielającej prezbiterium od reszty kaplicy.
- 4/5.10.1965 Kradzież korony (niepapieskiej) Matki Bożej i cenniejszych wotów.
- 1966 Okradziony z korony obraz Matki Bożej Bolesnej i przy tym uszkodzony, wyjęto z ołtarza do restauracji. Sprawiono nową koronę, ładniejszą niż dawna, srebrną, pozłacaną, z białymi różami andegaweńskimi, ozdobioną drogimi kamieniami, których część jest prawdziwa.
- 15/16.03.1976 Kolejna próba kradzieży wotów z ołtarza Matki Bożej.
- 09.06.1979 Przed obrazem modli się Jan Paweł II, podczas swojej pierwszej pielgrzymki apostolskiej do Polski.
- 10.09.1984 Kolejna próba kradzieży wotów z obrazu Matki Bożej Bolesnej.
- 13.08.1991 Modlitwa Jana Pawła II przed cudownym wizerunkiem Matki Bożej Bolesnej podczas drugiej pielgrzymki apostolskiej do Ojczyzny.
- 1998 Odczyszczenie i nowe ułożenie wotów przy obrazie przez pracownice z Zarządu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa.
- 1998–1999 Kolejna renowacja obrazu, wykonana przez Pracownię Konserwacji Muzeum Archidiecezjalnego.
- 2001 Odnowienie polichromii kaplicy Matki Bożej Bolesnej.
- 2008 Jubileusz 100-lecia koronacji obrazu:
- Odnowienie i uporządkowanie wotów w nowych ramach (br. A. Buczek);
 - Odnowienie korony (niepapieskiej);

Historia obrazu i kaplicy Matki Bożej Bolesnej „Smętnej Dobrodziejki...

- Odnowienie srebrnej sukienki z 1815 r. (posrebrzenie, pozłocenie i uzupełnienie brakujących elementów);
- Nowy wystrój ołtarza z nowymi świecznikami i odnowionym krucyfiksem;
- Przygotowanie do uroczystości przez nowennę 9 miesięcy i 9 niedziel;
- Centralna uroczystość jubileuszowa 20 września 2008 r.

Summary

The History of the Picture and Chapel of Our Lady of Sorrows „The Sorrowful Benefactress of Krakow”

The Sanctuary and Picture of Our Lady of Sorrows in the Franciscan Basilica in Krakow belongs to one of the most important and famous centers of the Marian cult, not only in Krakow but in Poland. This article presents the most important events from the chronicles relating to the cult of the Sorrowful Benefactress (Smetna Dobrodziejka) in a simplified outline form and the history of the Marian chapel, since this year is the centennial anniversary of the coronation of her miraculous picture.